

Μιά βραδυά στήν ἔρημο τοῦ Ἁγίου Ὀρους

— Ἅγιε Γέροντα, ἄρχισα μέ φωνή χαμηλή, αὐτόν τόν καιρό μέ κατέλαβε πολύ δυνατά μιά ἐπιθυμία. Πιστεύω πώς ὁ Θεός τήν ἔχει φυτεύσει. Θέλω νά καθαριστῶ. Βλέπω μέσα μου νά ὀργιάζουν τά πάθη. Θεωρῶ τήν καρδιά μου σάν μιά ζουγκλα, πού συντηρεῖ πολλά ἄγρια θηρία, καί τόν διάβολο νά εἶναι ἄρχοντας καί νά κάνη ὅ,τι θέλει. Θέλω νά ἀπαλλαγῶ ἀπό αὐτή τήν φρικτή κατάσταση. Νά παραδώσω τήν ψυχή μου ὀλόκληρη στόν Θεό καί αὐτός νά τήν φωτίσει. Δική του νά εἶναι. Ἄρκετά τήν ἔχει καταληστεύσει ὁ διάβολος, ὁ πονηρός. Θέλω, λοιπόν, νά καθαριστῶ, ἀλλά δέν ξέρω πῶς. Ἄκουτε Γέροντα; ΘΕΛΩ ΝΑ ΚΑΘΑΡΙΣΤΩ! Πέστε μου τρόπους. Εἶμαι ἔτοιμος νά τούς δεχθῶ καί νά ὑπακούσω τυφλά σέ ὅσα μοῦ πῆτε.

Εἶχα ἀρχίσει μέ χαμηλή φωνή καί εἶχα καταλήξει μέ πολλή δυνατή καί κλαυθμηρή. Σάν κεραυνός θά ἀκούστηκαν στά αὐτιά τοῦ ἐρημίτου τά τελευταῖα μου λόγια. Τόσο δυνατά ἦταν. Σώπασε γιά λίγο. Μέ κοίταξε μέ πολλή ἀγάπη· σάν κι αὐτή, πού μόνον οἱ μοναχοί ξέρουν νά δείχνουν. Μοῦ ἔδωσε τήν ἐντύπωση ὅτι δέν πρέπει νά ἀνησυχῶ γι' αὐτή τήν ἀνησυχία, γιατί εἶναι εὐλογημένη.

— Ὅταν ζοῦμε αὐτές τίς καταστάσεις, εἶπε, εἶναι φανερό πώς τό Ἅγιο Πνεῦμα ὑπάρχει καί ἐνεργεῖ μέσα μας. Ἀρχίζουμε νά προχωρᾶμε τόν δρόμο τῆς θεωρίας τοῦ Θεοῦ. Εἶναι τό πρῶτο στάδιο τῆς θεωρίας. Ἄν ἡ θεωρία τοῦ ἀκτίστου Φωτός εἶναι «φῶς καταθέλγον» τήν ψυχή, ἡ μετάνοια καί ἡ αἴσθησις τῆς ἁμαρτωλότητός μας εἶναι «πῦρ καταφλέγον» τήν ψυχή. Ἐπομένως, ἡ μετάνοια καί ἡ ἐπιθυμία καθαρισμοῦ τῆς ψυχῆς ἀπό τά πάθη εἶναι ὦρα τῆς Χάριτος. Μόνον ὅταν αὐτή εἰσέλθῃ μέσα μας μπορούμε νά δοῦμε τήν ἐρήμωσή μας, νοσταλγοῦμε τόν Θεό καί ἀγωνιζόμαστε νά ἐνωθοῦμε μαζί Του. Δέν μπορούμε ποτέ νά κάνουμε αὐτές τίς σκέψεις καί νά ἔχουμε αὐτές τίς ἐπιθυμίες, ἄν δέν ἔλθῃ ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ.

Σοφός καθοδηγός, έμπειρος πνευματικός, πράγματι «χαριτωμένος» άνθρωπος. Ξέρει ώς άριστος γιατρός νά καθησυχάζη, νά ειρηνεύη, νά σοῦ δίδη ένα φάρμακο καταπραϊντικό ὄχι γιά νά αναπαύση... ἐγώϊστικά, ἀλλά γιά νά μπορέση νά προχωρήση στήν ἐγχείρηση καί νά σέ θεραπεύση.

— Ἄφοῦ ξεκαθαρίσουμε αὐτό τό σημεῖο, συνέχισε, θά πρέπει νά σοῦ ὑποδείξω καί μερικούς τρόπους, ἤ μᾶλλον ἕνα ἀπλούστατο τρόπο. Μήν περιμένης νά σοῦ ἀναθέσω βαρύτατα πράγματα. Ἡ «εὐχή» τοῦ Ἰησοῦ, τό «Κύριε, Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με» καθαρίζει τήν ψυχή μας, αὐτή ἡ ἀκατάπαυστη κραυγή πρὸς τόν Θεό, τόν Σωτήρα μας. Στήν ἐπίκληση καί ἔνωση μέ τόν Χριστό βρίσκεται ὅλη ἡ σωτηρία μας. Ἐμεῖς νά φωνάζουμε νά ἔλθῃ καί Ἐκεῖνος ἐρχόμενος θά μᾶς θεραπεύση. Ἐμεῖς σάν ἄρρωστοι νά βογγᾶμε καί Ἐκεῖνος σάν γιατρός γεμάτος ἀγάπη θά ἔρχεται σέ βοήθεια. Ἐμεῖς, ὅπως ὁ «περιπεσών εἰς τούς ληστές», νά φωνάζουμε καί ὁ καλός Σαμαρεΐτης θά ἔρχεται νά μᾶς καθαρίζῃ τίς πληγές καί νά μᾶς ὀδηγῇ στό Πανδοχεῖο, δηλαδή στήν θεωρία τοῦ Φωτός, πού πυρπολεῖ ὅλο μας τό εἶναι. Ὅταν ὁ Θεός ἔρχεται στήν καρδιά μας, νικά τόν διάβολο καί καθαρίζει τίς ἀκαθαρσίες, πού αὐτός ἔχει δημιουργήσει. Ἐπομένως, ἡ νίκη ἐναντίον τοῦ διαβόλου εἶναι νίκη τοῦ Χριστοῦ δι' ἡμῶν. Ἐμεῖς νά κάνουμε τό ἀνθρώπινο (δηλαδή νά προσκαλοῦμε τόν Χριστό) καί Ἐκεῖνος θά κάνῃ τό θεῖο (θά νικά τόν διάβολο καί θά καθαρίζῃ). Ἐπομένως, νά μή θέλουμε νά κάνουμε ἐμεῖς τό θεῖο καί ὁ Θεός τό ἀνθρώπινο. Νά τό καταλάβουμε καλά ὅτι ἐμεῖς θά κάνουμε τό ἀνθρώπινο (θά ἀγωνιζόμαστε γιά τήν προσευχή) καί ὁ Θεός θά κάνῃ τό θεῖο (τήν σωτηρία). Ἡ σωτηρία εἶναι καρπός τῆς συνέργειας, δηλαδή, ἐνέργειας τοῦ Θεοῦ καί δικῆς μας προσπάθειας.

Συζήτηση μέ τόν Γέροντα γιά τήν «εὐχή»

Μιά ἐρώτηση ἐπιτρέψτε μου. Μόνο μέ τήν «εὐχή» («Κύριε, Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με») ἐπιτυγχάνεται ἡ κάθαρση καί ἡ σωτηρία, δηλαδή ἡ θέωση; Οἱ ἄλλες προσευχές δέν εἶναι κατάλληλες; Δέν βοηθοῦν;

— Κάθε προσευχή ἔχει μεγάλη δύναμη, εἶναι μιά κραυγή τῆς ψυχῆς. Ἀνάλογα μέ τήν πίστη καί τήν θερμότητα μέ τήν ὁποία γίνεται, λαμβάνει κανεῖς τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἡ λατρευτική προσευχή, ἡ ἀτομική προσευχή κλπ. Ἡ «εὐχή», ὅμως, τοῦ Ἰησοῦ ἔχει μεγάλη ἀξία, γιατί, ὅπως λέγει καί ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος, εἶναι τό μικρό ἐκεῖνο κλειδί μέ τήν βοήθεια τοῦ ὁποίου μπορούμε νά εἰσέλθουμε στά μυστήρια «ἄ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε καί οὐς οὐκ ἤκουσε καί ἐπί καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη» (Α΄ Κορ. β΄, 9). Δηλαδή, συγκρατεῖ περισσότερο τόν νοῦ καί τόν κάνει νά προσεύχεται ἀφάν-ταστα, τόν κάνει δηλαδή «ἄχρουν», «ἀνίδεον», ἀσημάτιστον» καί σέ σύντομο χρονικό διάστημα φέρει πολλή Χάρη. Φέρει δέ πολλή Χάρη καί περισσότερη ἀπό τήν ψαλμωδία, γιατί συνδέεται στενά μέ τήν ταπείνωση καί τήν ἐπίγνωση τῶν ἁμαρτιῶν μας.

Ἡ ἀξία τῆς «εὐχῆς»

Πρέπει νά ὑπογραμμίσω ὅτι ἡ συναίσθηση τῆς ἀναξιότητός μας εἶναι τελείως ἀπαραίτητη γιά τήν ἐνέργεια τῆς «εὐχῆς». Ἡ μεγαλύτερη πρόοδος ἐξαρτᾶται ἀπό τήν μεγαλύτερη αὐξηση τῆς ἀναγνώρισεως τῆς ἁμαρτωλότητός μας. Χωρίς αὐτή τήν ἀναγνώριση δέν ὑπάρχει ἀληθινή προσευχή. Νά συνδεθῆ, ἐπομένως, ἡ προσευχή μέ τό πένθος.

Πραγματικά, οἱ Πατέρες διδάσκουν ὅτι ἡ ἄνοδος στόν οὐρανό συνδέεται μέ τήν κάθοδο στόν ἑαυτό μας. Ὅσο βυθίζουμε τήν προσοχή μας βαθειά στήν ψυχή, τόσο καί βρίσκουμε τά ἀπόκρυφα της· μέ τήν μετάνοια εἰσέρχεται ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν στήν καρδιά καί τήν μεταβάλλει σέ Παράδεισο καί καρδιακό οὐρανό. Ἡ προτροπή «μετανοεῖτε ἥγγικε γάρ ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν»

(Ματθ. δ', 17) ἔχει πάντοτε ἰσχύ. Μόνον μέ τήν μετάνοια ὀδηγούμεθα στήν θεά τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

— Δέν ὑπάρχει περίπτωση, ὅταν ὁ ἄνθρωπος καταλάβῃ τήν ἁμαρτωλότητά του, νά ἀπογοητευθῇ καί νά ἐγκαταλείψῃ τόν ἀγώνα;

— Ὑπάρχει ὅπωςδήποτε. Ἄν αὐτό γίνῃ, σημαίνει ὅτι ὁ διάβολος ἔβαλε τήν ἰδέα τῆς ἁμαρτωλότητος, γιά νά τόν ὀδηγήσῃ στήν ἀπόγνωση. Ὅταν ἐμεῖς, μετά τήν αἴσθησι τῆς ἁμαρτωλότητος, στρεφόμεθα στόν Θεό καί μέ τήν προσευχή ζητᾶμε τήν Χάρι Του, σημαίνει ὅτι εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, ἐνέργεια τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ...

Πρίν ξεκινήσουμε τό ἱερό ἔργο τῆς «εὐχῆς», ἄς ἔχουμε ὑπ' ὄψῃ μας ὅτι θά ἀπαιτηθῇ ἐκ μέρους μας κατά τήν διάρκειά της διακαῆς ἐπιθυμία καί ὑπομονητική προσδοκία, πολλή θέρμη καί ἀπέραντη ὑπομονή, συνδυασμένη μέ τήν ἐλπίδα στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἀρχίζουμε μέ τό «Εὐλογητός ὁ Θεός...». Λέμε τό «Βασιλεῦ οὐράνιε...», τό τρισάγιον. Ἐπειτα ἀπαγγέλλουμε μέ συντριβή καί κατάνυξη τόν ν' ψαλμό τοῦ Δαυΐδ, τόν ψαλμό τῆς μετανοίας, καί ἀμέσως μετά τό «Πιστεύω». Ἐπιδιώκουμε στήν συνέχεια νά συγκεντρώσουμε τόν νοῦ μας μέ τήν ἡσυχία καί τήν σιωπή. Θερμαίνουμε τήν καρδιά μας μέ διάφορες ἀφάνταστες σκέψεις, ὅπως εἶπα προηγουμένως καί, ἀφοῦ πυρωθῇ, καί ἴσως, ἀφοῦ χύσαμε καί μερικά δάκρυα, ἀρχίζουμε τήν «εὐχή». Λέμε ἀργά τίς λέξεις καί ἐπιδιώκουμε νά μή δραπετεύῃ ὁ νοῦς, ἀλλά νά παρακολουθῇ τήν πορεία τῶν λέξεων. Οἱ λέξεις πρέπει νά ἀκολουθοῦν ἢ μιᾶ τήν ἄλλη, χωρίς νά παρεμβάλλονται μεταξύ τους ἄλλες σκέψεις καί γεγονότα.

Τρόποι τῆς «εὐχῆς»

— Πολλά ζητᾶς. Δέν μπορεῖ κανεῖς νά γίνῃ ἐπιστήμων τῆς «εὐχῆς», ἄν δέν ἀγωνισθῇ προσωπικά, ἄν δέν ἀρχίσῃ ὁ ἴδιος τήν νοερά αὐτή ἐργασία. Ὅσα κι ἄν πούν οἱ ἄλλοι εἶναι ἀπλῶς μιᾶ

είσαγωγή, πού θά τοῦ ἀνοίξουν τήν πνευματική ὄρεξη. Ἴσως ὁμως, γιά νά συμπληρώσω τίς σκέψεις μου γιά τήν «εὐχή», θά πρέπει νά πῶ μερικά πράγματα γιά τούς κινδύνους καί τίς πλάνες πού, ἐνδεχομένως, νά δημιουργηθοῦν κατά τήν πορεία της.

Πλάνες κατά τήν «εὐχή» καί ἀντιμετώπισή τους

— Νά σᾶς κάνω μιᾶ ἐρώτηση. Εἶπατε πρό ὀλίγου ὅτι ἡ «εὐχή» πρέπει νά γίνεται ἀφάνταστα. Καί τώρα λέτε ὅτι πρέπει νά προσευχόμαστε γιά τούς ἄλλους, πού ἔχουν τόσα προβλήματα. Μήπως, ὁμως, αὐτό ἀναπτύσσει τήν φαντασία καί γίνεται αἰτία νά δραπετεύση ὁ νοῦς, πού πρέπει νά ἐπιδιώκουμε νά τόν συγκεντρώσουμε στόν ἑαυτό του καί στήν καρδιά;

«Εὐχή» γιά τούς ἄλλους